

АНТОН ПАВЛОВИЧ ЧЕХОВ ЛЕКОМИСЛЕНАТА

Превод от руски: Надя Чекарлиева, —

chitanka.info

ГЛАВА 1

На сватбата на Олга Ивановна бяха всичките ѝ приятели и добри познати.

— Погледнете го: в него има нещо, нали? — казваше тя на приятелите си, сочейки с глава мъжа си, сякаш искаше да обясни защо се е омъжила за тоя прост, много обикновен и с нищо незабележителен човек.

Мъжът ѝ, Осип Степанович Димов, беше лекар и имаше чин титулярен^[1] съветник. Той работеше в две болници: в едната беше извънщатен ординатор, а в другата — просектор. Всеки ден от девет часа сутринта до обед приемаше болни и работеше в отделението, а следобед отиваше с конния трамвай в друга болница, където аутопсираше умрели болни. Частната му практика беше нищожна — около петстотин рубли годишно. Това е всичко. Какво още може да се каже за него? А Олга Ивановна и нейните приятели и добри познати не бяха съвсем обикновени хора. Всеки от тях беше с нещо забележителен и донякъде известен, имаше си вече име и се смяташе знаменитост или ако все още не беше знаменит, даваше блестящи надежди. Артист от драматичния театър, голям, отдавна признат талант, изящен, умен, скромен човек и прекрасен декламатор, който учеше Олга Ивановна да декламира; певец от операта, добродушен шишко, който с въздишка уверяваше Олга Ивановна, че се погубва: ако не мързелуваше и се стегнеше, би станала знаменита певица; освен това няколко художници начело с техния жанрист, анималист и пейзажист Рябовски, много красив светлорус младеж на около двадесет и пет години, който имаше успех на изложбите и беше продал последната си картина за петстотин рубли; той поправяше етюдите на Олга Ивановна и казваше, че от нея може би ще излезе нещо свястно; освен това виолончелист, чийто инструмент плачеше и който откровено си признаваше, че от всичките му познати жени единствено Олга Ивановна умее да акомпанира; после един млад, но вече известен литератор, който пишеше пиеси, повести и разкази. Кой още? Да, и

Василий Василич, богат помещик, илюстратор дилетант, орнаменталист със силно развит усет към старинния руски стил, юнашките песни и епоса; върху хартия, фаянс и опушени талерки той вършеше буквално чудеса. В тази артистична, свободна и разглежена от съдбата компания, наистина деликатна и скромна, но която се сещаше за съществуването на някакви си лекари само по време на боледуване и за които името на Димов звучеше също така безразлично както Сидоров или Тарасов — в тази компания Димов изглеждаше чужд, излишен и дребен, макар че беше висок на ръст и широк в раменете. На човек му се струваше че е с чужд фрак и има бакалска брада. Впрочем, ако беше писател или художник, биха казали, че с брадата си напомня Зола.

Артистът казваше на Олга Ивановна, че със своите ленени коси и сватбена премяна тя много прилича на стройно вишнево дръвче, когато напролет цяло е покрито с нежен бял цвят.

— Не, слушайте само! — казваше му Олга Ивановна, като го хващаше за ръката. — Как така изведнъж можа да се случи това? Слушайте, слушайте... Трябва да ви кажа, че баща ми работеше заедно с Димов в една болница. Когато горкичкият ми баща се разболя, Димов по цели дни и нощи дежуреше край леглото му. Такова самопожертвование! Слушайте, Рябовски, и вие, писателю, слушайте, това е много интересно. Елате по-насам. Какво самопожертвование, какво искрено участие! Аз нощем също не спях и седях до баща ми и изведнъж — хоп, победих храбривия юнак! Моят Димов се влюби до уши. Вярно е, съдбата понякога е толкова чудата. След смъртта на баща ми той ме навестяваше от време на време, срещаме се на улицата и в една прекрасна вечер, изведнъж — бам! — направи ми предложение... като гръм от ясно небе... Цяла нощ плаках и също адски се влюбих. И ето, както виждате, станах съпруга. Нали в него има нещо силно, могъщо, мечешко? Сега лицето му е обърнато към нас на три четвърти, лошо е осветено, но когато се обърне, ще видите челото му. Рябовски, какво ще кажете за това чело? Димов, говорим за теб! — викна тя на мъжа си. — Ела насам! Подай честната си ръка на Рябовски... Така. Бъдете приятели.

Димов, усмихвайки се добродушно и наивно, подаде ръка на Рябовски и каза:

— Много се радвам. С мене завърши също един Рябовски. Да не би да ви е роднина?

[1] Висш чиновник в царска Русия. ↑

ГЛАВА 2

Олга Ивановна беше на двадесет и две години. Димов — на тридесет и една. След сватбата те си заживяха превъзходно. Олга Ивановна накичи всички стаи на гостната изцяло със свои и чужди етюди в рамки и без рамки, а около рояла и мебелите създаде красиво кътче от китайски чадъри, триножници, разноцветни парцалчета, кинжали, бюстчета, снимки... Стените на столовата облепи с цветни картини, накачи цървули и сърпове, сложи в ъгъла коса и вила и се получи столова в руски стил. В спалнята, за да прилича на пещера, драпира тавана и стените с тъмно сукно, окачи над креватите венециански фенер, а пред вратата постави фигура с алебарда. И всички намираха, че младите съпрузи имат много мило гнезденце.

Всеки ден, след като ставаше от сън в единадесет часа, Олга Ивановна свиреше на рояла или пък ако имаше слънце, рисуваше нещо с маслени бои. След дванадесет часа отиваше при шивачката си. Тъй като с Димов имаха твърде малко пари, които едва стигаха, за да се показва често с нови рокли и да поразява с тоалетите си, и тя, и шивачката й трябваше да измислят куп хитрини. Много често от стара преобоядисана рокля, от нищо и никакви парченца тюл, дантели, плюш и коприна ставаха просто чудеса, нещо чаровно, не рокля, а мечта. От шивачката Олга Ивановна обикновено отиваше у някоя позната артистка, за да научи театралните новини и между другото да си осигури билет за първото представление на новата пиеса или за някой бенефис. От артистката трябваше да се иде в ателие на художник или на изложба, после — при някой от знаменитостите: да го покани на гости, да върне визита или просто да побъбри. И навсякъде я посрещаха весело и дружелюбно. Уверяваха я, че е добра, мила, изключителна... Онези, които тя наричаше знаменити и велики, я приемаха като своя, като равна и в един глас й предричаха, че от нея, с тия таланти, вкус и ум, ако не се разпилява, ще излезе нещо голямо. Тя пееше, свиреше на пиано, рисуваше, моделираше, участваше в любителски представления, но всичко това вършеше не как да е, а с

талант; фенерчетата ли ще направи за илюминация, ще се премени ли, връзката ли ще завърже някому — всичко у нея излизаше необикновено художествено, грациозно и мило. Но талантът ѝ в нищо не се проявяваше така ярко, както в умението бързо да се запознава и да става близка със знаменити хора. Щом някой се прославеше, макар и за малко, и хората заговореха за него, тя вече се запознаваше, в същия ден се сприятеляваше и го канеше на гости. Всяко ново познанство за нея беше истински празник. Тя боготвореше знаменитите хора, гордееше се с тях и всяка нощ ги сънуваше. Тя жадуваше за тях и все не можеше да утоли жаждата си. Старите си отиваха и се забравяха, на смяна идваха нови, но и с тях скоро свикваше или се разочароваше и започваше жадно да търси нови и нови велики хора, намираше и отново търсеше. За какво?

След четири часа обядваше вкъщи с мъжа си. От неговата простота, здрав смисъл и добродушие изпадаше в умиление и възторг. Току скачаше, поривисто прегръщаше главата му и я обсипваше с целувки.

— Ти, Димов, си умен, благороден човек — казваше тя, — но имаш един много сериозен недостатък. Ти никак не се интересуваш от изкуството. Ти отричаш и музиката, и живописата.

— Не ги разбирам — казваше кротко той. — Цял живот съм се занимавал с естествени науки и медицина и не съм имал време да се интересувам от изкуство.

— Но това е ужасно, Димов!

— Защо пък? Твоите познати нямат представа от естествените науки и медицината, обаче ти не ги упрекваш за това. Всеки със своето си. Аз не разбирам пейзажите и оперите, но мисля така: щом едни умни хора дават за тях големи пари, значи те са нужни. Аз не ги разбирам, но да не разбираш, не значи да отричаш.

— Дай да стисна честната ти ръка!

След обяда Олга Ивановна отиваше при познати, после — на театър или на концерт и се връщаше вкъщи след полунощ. И така всеки ден.

Всяка сряда даваше вечеринки. На тези вечеринки домакинята и гостите не играеха карти и не танцуваха, а се развличаха с най-различни изкуства. Артистът от драматичния театър декламираше, певецът пееше, художниците рисуваха в многобройните албуми на

Олга Ивановна, виолончелистът свиреше и самата домакиня също рисуваше, моделираше, пееше и акомпанираше. В промеждутъците между декламирането, музиката и пеенето говореха и спореха за литература, театър и живопис. Дами нямаше, защото Олга Ивановна освен артистките и шивачката си смяташе всички дами за скучни и пошли. Нито една вечеринка не минаваше, без домакинята да трепне при всяко позвъняване и да каже с победоносен вид: „Това е той!“, като разбираше под думата „той“ някоя новопоканена знаменитост. Димов не стоеше в гостната и никой не се сещаше за неговото съществуване. Но точно в единадесет и половина вратата на столовата се отваряше, Димов заставаше със своята добродушна и кротка усмивка и казваше, потривайки ръце:

— Заповядайте да хапнем, господа!

Всички отиваха в столовата и всеки път виждаха на масата едно и също: стриди, парче шунка или телешко, сардела, сирене, хайвер, гъби, водка и две шишета вино.

— Мили мой метрдотел! — казваше Олга Ивановна, пляскайки с ръце от възторг. — Ти си просто очарователен! Господа, погледнете челото му! Димов, обърни се в профил. Господа, погледнете: лице на бенгалски тигър, а изразът — добър и мил като на елен. У, мили!

Гостите ядяха и гледайки Димов, си мислеха: „Наистина, славно момче“, но скоро го забравяха и продължаваха да си говорят за театър, музика и живопис.

Младите съпрузи бяха щастливи и животът им течеше като по вода. Впрочем третата седмица от техния меден месец не беше прекарана съвсем щастливо, а дори печално. Димов се зарази в болницата от червен вятър, остана на легло шест дни и трябваше да остриже до корен хубавата си черна коса. Олга Ивановна седеше край него и горчиво плачеше, но когато му поразмина, върза на остриганата му глава бяла кърпа и започна да рисува бедуин. И на двамата им беше весело. Два-три дни след като оздравя и отново започна да ходи в болниците, с него се случи ново недоразумение.

— Не ми върви, мила — каза той един път, когато обядваха. — Днес имах четири аутопсии и си порязах два пръста наведнъж. И чак вкъщи забелязах.

Олга Ивановна се уплаши. Той се усмихна и каза, че това е дребна работа и често му се случва по време на аутопсия да си порязва

ръцете.

— Увличам се, мила, и ставам разсеян.

Олга Ивановна с тревога очакваше трупна зараза и нощем се молеше на Бога, но всичко мина благополучно. И отново потече мирният щастлив живот; без скърби и тревоги. Настоящото беше прекрасно и на негово място идеше пролет, която вече се усмихваше отдалеч и обещавахе хиляди радости. Щастието няма да има край! През април, май и юни — във вилата, далеко извън града, разходки, етюди, риболов, славеи, а после, от юли чак до есента — пътуване на художниците по Волга и в това пътуване като крайно необходим член на сосиетето^[1] ще вземе участие и Олга Ивановна. Тя вече си беше ушила два пътни костюма от лен, купила си беше за из пътя бои, четки, платна и нова палитра. Почти всеки ден при нея идваше Рябовски, за да види какви успехи е постигнала в живописа. Когато тя му показваше своята живопис, той пъхаше ръце дълбоко в джобовете си, здраво стискаше устни, сумтеше и казваше:

— Така-а... Тоя облак тук креци: не е осветен с вечерна светлина. Предният план е някак си сдъвкан и, знаете ли, нещо не го бива... А къщата ви се е задавила от нещо и жално пици... би трябвало тоя ъгъл да се мине по-тъмно. Но, общо взето, не е лошо... Браво.

И колкото по-неразбираемо говореше той, толкова по-лесно Олга Ивановна го разбираше.

[1] Общество (фр.). ↑

ГЛАВА 3

На другия ден след Петдесетница подир обяд Димов купи мезета и бонбони и замина при жена си на вилата. Не се беше виждал с нея вече две седмици и много му беше домъчняло. Докато седеше във вагона и след това, търсейки в гората вилата, през цялото време усещаше глад и умора и мечтаеше как на спокойствие ще вечеря с жена си и после ще легне да се наспи. И му беше весело да гледа пакета, в който бяха увити хайвер, сирене и белоривица.

Когато намери вилата и я позна, слънцето вече залязваше. Старата прислужница каза, че госпожата не е вкъщи и че сигурно скоро ще си дойде. Във вилата, която беше много неприветлива, с ниски тавани, облепени с хартия за писане, и с неравни напукани подове, имаше само три стаи. В едната имаше креват, в другата по столовете и прозорците се търкаляха платна, четки, зацапана хартия и мъжки палта и шапки, а в третата Димов завари някакви трима непознати мъже. Двамата бяха брюнети с брадички, а третият — гладко обръснат и дебел, вероятно артист. На масата кипеше самовар.

— Какво обичате? — попита басово артистът, оглеждайки недружелюбно Димов. — Олга Ивановна ли ви трябва? Почакайте, тя сега ще си дойде.

Димов седна и зачака. Единият от брюнетите, който сънливо и вяло го поглеждаше, си наля чай и го попита:

— Може би искате чай?

Димов беше и жаден, и гладен, но за да не си разваля апетита, се отказа от чая. Скоро се чуха стъпки и познат смях, хлопна вратата и в стаята се втурна Олга Ивановна с широкопола шапка и сандъче в ръка, а след нея с голям чадър и със съгваем стол влезе веселият червенобузест Рябовски.

— Димов! — викна Олга Ивановна и цяла пламна от радост. — Димов! — повтори тя и опря на гърдите му глава и двете си ръце. — Това си ти! Защо толкова време не дойде? Защо? Защо?

— Но кога, мила? Аз винаги съм зает, а когато съм свободен, все се случва така, че разписанието на влаковете не е удобно.

— А как се радвам, че те виждам! Аз цяла, цяла нощ съм те сънувала и се страхувах да не си се разболял. Ах, ако знаеш колко си мил, колко навреме пристигаш! Ти ще бъдеш моят спасител. Само ти единствен можеш да ме спасиш! Утре тук ще има крайно оригинална сватба — продължаваше тя, като се смееше и завързваше връзката на мъжа си. — Жени се един млад телеграфист от пощата, някакъв си Чикелдеев. Хубав младеж, не глупав, а в лицето му, знаеш ли, има нещо силно, мечешко... Може да послужи за модел на млад варяг. Ние всички тук му съчувстваме и дадохме честна дума да му идем на сватбата. Човекът не е богат, самотен е, стеснителен и, разбира се, грехота е да не му окажем съчувствие. Представи си, след литургията — венчавка, после от църквата всички пеша до дома на булката... разбираш ли, горичка, пеене на птички, слънчеви петна по тревата и всички ние като разноцветни петна на яркозеления фон — крайно оригинално, в стила на френските експресионисти. Но, Димов, с какво ще ида на църква? — каза Олга Ивановна и направи плачевна гримаса. — Тук нямам нищо, буквално нищо! Нито рокля, нито цветя, нито ръкавици... Ти си длъжен да ме спасиш! Щом си дошъл, значи самата съдба ти е заповядала да ме спасяваш. Вземи, скъпи мой, ключовете, тръгвай за вкъщи и вземи там от гардероба розовата ми рокля. Ти я знаеш, тя е окачена най-отпред... След това в килера отдясно на пода ще видиш две кутии. Като отвориш горната, ще видиш само тюл, тюл, тюл и разни парцалчета, а под тях са цветята. Извади всички цветя внимателно, гледай, душке, да не ги измачкаш, за тук ще си избира... И купи ми и ръкавици.

— Добре — каза Димов. — Утре ще си ида и ще ти ги пратя.

— Как утре? — погледна го учудено Олга Ивановна. — Утре няма да имаш време! Утре първият влак тръгва в девет часа, а венчавката е в единадесет. Не, пиленце, днес трябва, обезателно днес! Ако утре ти е невъзможно да дойдеш, изпрати ги по разсилния. Хайде, върви... Тъкмо сега пристига пътническият влак. Гледай да не закъснееш, миличко.

— Добре.

— Ах, как ми е жал да те пращам — каза Олга Ивановна и очите ѝ се напълниха със сълзи. — И защо ли аз, глупачката, обещах на

телеграфиста?

Димов бързо изпи чаша чай, взе едно геврече и като се усмихваше кротко, тръгна към гарата. А хайверът, сиренето и белорибицата бяха изядени от двамата брюнети и дебелия артист.

ГЛАВА 4

В една тиха лунна юлска нощ Олга Ивановна стоеше на палубата на волжки параход и гледаше ту водата, ту красивите брегове. До нея стоеше Рябовски и ѝ говореше, че черните сенки върху водата не са сенки, а сън, че заради тази чародейна вода с фантастичен блясък, заради бездънното небе и тъжните, замислени брегове, които говорят за суетата на нашия живот и за съществуването на нещо висше, вечно, блажено, би било хубаво да се забравиш, да умреш, да станеш спомен. Миналото е пошло и безинтересно, бъдещето — жалко, а тази чудна, единствена в живота нощ скоро ще свърши, ще се слее с вечността — защо да се живее тогава?

А Олга Ивановна се вслушваше ту в гласа на Рябовски, ту в тишината на нощта и си мислеше, че е безсмъртна и никога няма да умре. Тюркоазеният цвят на водата, какъвто по-рано никога не беше виждала, небето, бреговете, черните сенки и смътната радост, която изпълваше нейната душа, ѝ шепнеха, че ще стане велика художничка и че някога там, отвъд далечината, отвъд лунната нощ, в безкрайното пространство я очакват успехът, славата, обичта на народа... Когато, без да мигне, дълго гледаше в далечината, привиждаха ѝ се тълпи от хора и огньовете, чуваше тържествени звуци на музика, викове на възторг, а самата тя е с бяла рокля, сред цветя, които се сипеха върху нея от всички страни. Мислеше също за това, че до нея, облакът на борда, стои истински велик човек, гений, божи избраник... Всичко, което той беше създал досега, бе прекрасно, ново и необикновено, а онова, което щеше да създаде с течение на времето, когато с възмъжаването ще укрепне и неговият рядък талант, всичко ще бъде поразително, неизмеримо високо и това се вижда по лицето му, по начина, по който се изразяваше, и по отношението му към природата. За сенките, за вечерните тонове, за лунния блясък той говореше някак особено, със свой собствен език, така че човек неволно усещаше обаянието на неговата власт над природата. Самият той беше много

красив, оригинален и животът му, независим, свободен, чужд на всичко житейско, приличаше на живота на птица.

— Става хладно — каза Олга Ивановна и потръпна.

Рябовски я загърна с мушамата си и каза тъжно:

— Аз се чувствам във вашата власт. Аз съм роб. Защо днес сте тъй очарователна?

Той през цялото време я гледаше, без да откъсне поглед, а очите му бяха страшни и тя се страхуваше да го погледне.

— Аз безумно ви обичам... — шепнеше той, дишайки в бузата ѝ. — Кажете ми една дума и аз няма да живея, ще зарежа изкуството — бърбеше той силно развълнуван. — Обичайте ме, обичайте ме...

— Не говорете така — каза Олга Ивановна, притваряйки очи. — Това е страшно. А Димов?

— Какво Димов? Защо Димов? Какво ме засяга Димов? Съществува Волга, луната, красотата, моята любов, моят възторг и никакъв Димов няма... Ах, аз нищо не искам да зная... Не ми е нужно миналото, дайте ми едно мигновение... един миг!

Сърцето на Олга Ивановна се разгуптя. Тя искаше да мисли за мъжа си, но цялото ѝ минало със сватбата, с Димов и с вечеринките ѝ се струваше дребно, жалко, сиво, ненужно и далечно, далечно... Наистина: какво Димов? Защо Димов? Какво я засяга Димов? Изобщо съществува ли той в природата и не е ли само сън?

„За него, простия и обикновен човек, е достатъчно и това щастие, което вече е получил — мислеше си тя, закривайки лицето си с ръце. — Нека там да ме съдят, да ме проклинат, а аз напук на всички ще взема и ще загина, ей така на, ще взема и ще загина... Всичко трябва да се изпита в тоя живот. Боже, колко е страшно и колко е хубаво!“

— Какво? Какво? — бърбеше художникът, прегръщаше я и жадно целуваше ръцете ѝ, с които тя леко се опитваше да го отстрани. — Обичаш ли ме? Да? Да? О, каква нощ! Чудна нощ!

— Да, каква нощ! — прошепна тя, загледана в очите му, блеснали от сълзи, после бързо се огледа, прегърна го и силно го целуна по устните.

— Наближаваме Кинешма! — каза някой от другата страна на палубата.

Чуха се тежки стъпки. Покрай тях минаваше келнерът от бюфета.

— Слушайте — каза му Олга Ивановна, смеейки се и плачейки от щастие, — донесете ни вино.

Художникът, блед от вълнение, седна на пейката, погледна Олга Ивановна с обожаваци, благодарни очи, после ги затвори и каза с морна усмивка:

— Уморен съм.

И опря глава на борда.

ГЛАВА 5

На втори септември денят беше топъл и тих, но мрачен. Рано сутринта над Волга пълзеше лека мъгла, а след девет часа започна да пръска дъжд. И нямаше никаква надежда, че небето ще се изясни. Докато пиеха чай, Рябовски обясняваше на Олга Ивановна, че живописиста е най-неблагодарното и скучно изкуство, че той не е художник, че само глупаците мислят, че имат талант, и изведнъж, ни в клин, ни в ръкав, грабна ножа и раздра най-хубавия си етюд. След чая той стоеше мрачен до прозореца и гледаше Волга. А Волга беше вече без блясък, сива, матова, студена наглед. Всичко, всичко напомняше, че настъпва тъжна, навъсена есен. На човек му се струваше, че разкошните зелени килими на бреговете, елмазените отражения на лъчите, прозрачната синя далечина и всичко гиздаво и парадно сега природата беше снела от Волга и бе го скътала в сандъците за идната пролет, и гарваните летяха край Волга и ѝ подвикваха: „Голата! Голата!“ Рябовски слушаше граченето им и си мислеше, че вече е свършил, че е загубил таланта си, че всичко на тоя свят е условно, относително и глупаво и че не би следвало да се свързва с тая жена... С една дума, той нямаше настроение и беше мрачен.

Олга Ивановна седеше зад преградката на кревата, играеше си със своите прекрасни ленени коси и си представяше, че е ту в гостната, ту в спалнята, ту в кабинета на мъжа си; въображението ѝ я отнасяше в театъра, при шивачката и при знаменитите приятели. Какво ли правят те сега? Сещат ли се за нея? Сезонът вече започваше и беше време да се помисли за вечеринките. А Димов? Милият Димов! Как кротко и по детски жално я моли в писмата по-скоро да се връща вкъщи! Всеки месец ѝ пращаше по седемдесет и пет рубли, а когато му писа, че има да дава на художниците сто рубли, прати ѝ и тези сто рубли. Какъв добър, великодушен човек! Пътешествието умори Олга Ивановна, тя скучаеше и искаше по-скоро да се махне от тия мъжища, от мириса на вечната влага и да се отърве от това чувство на физическа нечистотия, което изпитваше през цялото време, докато живееше из селските

колиби, скитайки от село на село. Ако Рябовски не беше дал честна дума на художниците, че ще остане с тях до двадесети септември, можеха да си заминат още днес. И колко хубаво щеше да бъде!

— Боже мой — изстена Рябовски, — кога най-сетне ще има слънце? Не мога да рисувам слънчев пейзаж без слънце!...

— Но ти имаш етюд с облачно небе — каза Олга Ивановна, като се показа зад преградката. — Спомняш ли си, отдясно — гора, отляво — стадо крави и гъски. Сега би могъл да го завършиш.

— Хм! — намръщи се художникът. — Да го завърша! Нима смятате, че съм толкова глупав, та да не знам какво трябва да правя!

— Как си се променил към мен! — въздъхна Олга Ивановна.

— И много добре!

Лицето на Олга Ивановна затрепери, тя отиде до печката и заплака.

— Да, само сълзи липсваха. Престанете! Аз имам хиляди причини да плача, но, както виждате, не плача.

— Хиляди причини! — изхълца Олга Ивановна. — Най-главната причина е, че вече се отегчавате с мене. Да! — тя зарида. — Истината е, че вие се срамувате от нашата любов. Непрекъснато се мъчите художниците да не забележат, макар че това е невъзможно да се скрие и на тях отдавна всичко им е известно.

— Олга, аз ви моля за едно — каза художникът умоляващо и сложи ръка на сърцето си, — за едно: не ме измъчвайте! Повече нищо не искам от вас!

— Но закълнете се, че все още ме обичате!

— Това е мъчително! — процеди през зъби художникът и скочи. — Ще свърши така, че или ще се хвърля във Волга, или ще полудея! Оставете ме!

— Добре, убийте ме, убийте ме! — извика Олга Ивановна. — Убийте ме!

Тя пак зарида и се скри зад преградката. По сламения покрив на колибата зашумоля дъжд. Рябовски се хвана за главата и прекоси стаята от единия до другия ъгъл, после с решителен вид, сякаш искаше да докаже някому нещо, сложи фуражката си, метна през рамо пушката и излезе.

След излизането му Олга Ивановна дълго лежа на кревата и плака. Отначало си мислеше, че би било добре да се отрови, та

върналият се Рябовски да я завари мъртва, но после се унесе в мисли за гостната, за кабинета на мъжа си и си представи как седи неподвижно до Димов и се наслаждава на физическия покой и чистотата и как вечер седи в театъра и слуша Мазини^[1]. И тъгата по цивилизацията, по градския шум и известните хора сви сърцето ѝ. В стаята влезе една жена и започна бавно да пали печката, за да готви обяда. Замириса на изгоряло и въздухът посиня от дим. Идваха художниците с високи кални ботуши и с мокри от дъжда лица, разглеждаха етюдите и си говореха за собствена утеха, че Волга дори и в лошо време си има своя прелест. А евтиният часовник на стената тиктака... Измръзнали мухи се струпват в предния ъгъл около иконите и бръмчат и се чува как в дебелите папки под одъра се ровят хлебарки...

Рябовски се върна, когато слънцето залязваше. Той хвърли на масата фуражката и блед, измъчен, с кални ботуши се отпусна на одъра и затвори очи.

— Уморих се — каза той и размърда вежди, мъчейки се да вдигне клепачите си.

За да му се погали и да покаже, че не му се сърди, Олга Ивановна се приближи до него, мълчаливо го целуна и приглади с пръсти светлорусите му коси. Искаше ѝ се да го срещне.

— Какво правите? — попита той и потръпна, сякаш го бяха докоснали с нещо студено, и отвори очи. — Какво правите? Моля ви, оставете ме на мира.

Отстрани я с ръце и се отдръпна и на нея ѝ се стори, че лицето му изразяваше отвращение и досада. В същото време жената предпазливо му носеше с две ръце чиния със зелева чорба и Олга Ивановна видя как беше потопила в чорбата палците си. И нечистата жена с пристегнат корем, и чорбата, която Рябовски започна лакомо да яде, и тая селска къща, и целият тоя живот, който отначало така ѝ харесваше заради простотата и артистичния безпорядък, сега ѝ се сториха ужасни. Тя изведнъж се почувства оскърбена и хладно каза:

— Ние трябва да се разделим за известно време, иначе от скука може сериозно да се скараме... На мене ми омръзна. Днес ще си замина.

— С какво? Ще яхнете метла?

— Днес е четвъртък, значи в девет и половина пристига параходът.

— А? Да, да... Ами замини... — каза меко Рябовски, като се бършеше вместо със салфетка с пешкир. — На теб тук ти е скучно и няма какво да правиш. Човек трябва да е голям егоист, за да те задържа. Замини, пък след двадесети ще се видим.

Олга Ивановна весело се стягаше и дори бузите ѝ пламнаха от удоволствие. Нима е истина, питаше се тя, че скоро ще рисува в гостната, ще спи в спалнята и ще обядва с покривка? На душата ѝ олекна и тя вече не се сърдеше на художника.

— Боите и четките оставям на тебе, Рябуша — говореше тя. — Което остане, ще го донесеш... И гледай тука без мене да не мързелуваш, не падай духом, а работи. Ти си чудесно момче, Рябуша, зная си го аз.

В девет часа за довиждане Рябовски я целуна, да не я целува, както подозираше, на парахода пред художниците, и я изпрати на пристанището. Скоро пристигна параходът и я откара.

Пристигна си вкъщи след два дни и половина. Без да си сваля шапката и мушамата, тежко дишайки от вълнение, тя мина през гостната и влезе в столовата. Димов, без сюртук, с разкопчана жилетка, седеше на масата и точеше ножа от вилицата; пред него в една чиния имаше яребица. Когато влизаше вкъщи, Олга Ивановна беше убедена, че трябва всичко да скрие от мъжа си и че за това ще намери и умение, и сили, но сега, когато видя широката, кротка, щастлива усмивка и блестящите радостни очи, почувства, че да се крие от този човек, е също така подло, отвратително, че ѝ е също така невъзможно и непосилно, както да оклевети, да открадне или да убие, и в един миг реши да му разкаже всичко, което бе станало. Като го остави да я целуне и прегърне, тя падна на колене пред него и закри лицето си.

— Какво има? Какво има, мила? — попита той нежно. — Домъчня ли ти?

Тя откри зачервеното си от срам лице и го погледна виновно, умолително, но страхът и срамът ѝ попречиха да каже истината.

— Нищо... — каза тя. — Просто така...

— Да седнем — каза той, като я вдигна и я сложи да седне на масата. — А така... Яж яребица. Ти си прегладняла, горкичката ми...

Тя жадно вдишваше родния въздух и ядеше яребицата, а той с умиление я гледаше и радостно се смееше.

[\[1\]](#) Анджело Мазини (1844–1926) — италиански тенор, гастролирал в Русия. ↑

ГЛАВА 6

Изглежда, към средата на зимата Димов започна да се досеща, че го лъжат. Той, сякаш неговата съвест беше нечиста, не можеше вече да гледа жена си право в очите, не се усмихваше радостно, когато я срещаше, и за да остане по-малко насаме с нея, често водеше вкъщи на обяд колегата си Коростельов, дребно остригано човече със спаружено лице, който, като разговаряше с Олга Иванова, от стеснение разкопчаваше всички копчета на сакото си и пак ги закопчаваше, а после започваше с дясната ръка да си дърпа левия мустак. На масата двамата лекари си приказваха, че при високо положение на диафрагмата понякога се явява сърдечна аритмия и че напоследък се наблюдават твърде често масови неврити или че вчера, когато Димов правил аутопсия на умрял с диагноза „злокачествена анемия“, открил рак на стомашната жлеза. И излизаше някак, че двамата водят разговори на медицински теми само за да дадат възможност на Олга Ивановна да мълчи, тоест да не лъже. След обяда Коростельов седнаше пред рояла, а Димов въздишаше и му казваше:

— Ех, братко! Какво да се прави! Я изспири нещо тъжно.

Вдигнал рамене и широко разтворил пръсти, Коростельов взимаше няколко акорда и започваше да пее с тенор „Посочи ми такава обител, дето руският селянин да не стене“^[1], а Димов още веднъж въздишаше, подпираше с юмрук главата си и се замисляше.

Напоследък Олга Ивановна се държеше крайно непредпазливо. Всяка сутрин се събуждаше в най-лошо настроение и с мисълта, че вече не обича Рябовски и че, слава Богу, вече всичко е свършено. Но след като изпиваше кафето си, се сецаше, че Рябовски я е откъснал от мъжа ѝ и че сега е останала и без мъж, и без Рябовски; после си спомняше от разговорите на своите познати, че Рябовски подготвя за изложбата нещо поразително, смес от пейзаж с битова живопис в стила на Поленов^[2], и че всички, които ходят в ателието му, са във възторг; но нали това, мислеше си, той е създал под нейно влияние и изобщо благодарение на нейното влияние много се е променил в положителен

смисъл. Влиянието ѝ е така благотворно и съществено, че ако го изостави, той може да се погуби. И се сецаше също, че последния път беше дошъл при нея с някакъв сив сюртук на точици и с нова вратовръзка и питаше замечтано: „Хубав ли съм?“ И наистина, изящен със своите дълги къдрици и сини очи, беше много красив (или може би така ѝ се стори) и беше мил с нея.

Спомняйки си много неща и размисляйки, Олга Ивановна се обличаше и силно развълнувана отиваше в ателието на Рябовски. Тя го намираще весел и възхитен от своята наистина великолепа картина; той скачаше, лудуваше и на сериозните въпроси отговаряше с шеги. Олга Ивановна го ревнуваше от картината и я мразеше, но от учтивост стоеше пред картината мълчаливо четири-пет минути и въздъхвайки, както въздишат пред светиня, казваше тихо:

— Да, ти никога не си рисувал подобно нещо. Знаеш ли, дори е страшно.

После започваше да го моли да я обича, да не я изоставя, да се смили над нея, бедната и нещастната. Плачеше, целуваше ръцете му, настояваше да ѝ се кълне в любов, доказваше, че без нейното благотворно влияние той ще кривне от правия път и ще загине. И след като разваляше хубавото му настроение, чувствайки се унижена, отиваше при шивачката или при някоя позната артистка да си осигури билет.

Когато не го намираще в ателието, оставяше му писмо, в което се кълнеше, че ако още днес не дойде при нея, непременно ще се отрови. Той се плашеше, отиваше и оставаше да обядва. Без да се стеснява от присъствието на мъжа ѝ, говореше ѝ дързости и тя му отвърщаше със същото. И двамата чувстваха, че взаимно си пречат, че са деспоти и врагове, ядосваха се и от злоба не забелязваха, че и двамата се държат неприлично и че дори остриганият Коростельов разбира всичко. След обяда Рябовски бързаше да се сбогува и да си отиде.

— Къде отивате? — питаше го Олга Ивановна във вестибюла и го гледаше с омраза.

Намръщен, присвил очи, той казваше името на някаква дама, обща позната, и ясно личеше, че просто се подиграва с ревността ѝ и иска да я ядоса. Тя се прибираше в спалнята и лягаше на кревата; от ревност, яд, чувство на унижение и срам хапеше възглавницата и

започваше силно да плаче. Димов оставяше Коростельов в гостната, отиваше в спалнята и сконфузен, смутен, тихо ѝ казваше:

— Не плачи силно, мила... Защо правиш така? Трябва да се мълчи за такива неща... не трябва да се издаваш... Станалото — станало, с нищо не можеш да го поправиш.

Без да знае как да укроти тежката ревност, от която дори слепоочията ѝ се пръскаха, мислейки, че нещата са още поправими, тя се измиваше, пудреше разплаканото си лице и хукваше при някоя от познатите дами. Не намерила Рябовски, отиваше при друга, после при трета... Отначало я беше срам да ходи така, но после свикна и за една вечер се случваше да обиколи всичките познати жени, за да намери Рябовски, и всички разбираха това.

Веднъж каза на Рябовски за мъжа си:

— Този човек ме потиска с великодушието си!

Тази фраза толкова ѝ хареса, че като се срещаше с художниците, които знаеха за романа ѝ с Рябовски, всеки път казваше за мъжа си, правейки енергичен жест с ръка:

— Този човек ме потиска с великодушието си!

Животът си течеше както миналата година: всяка сряда имаше вечеринки. Артистът декламираше. Художниците рисуваха, виолончелистът свиреше, певецът пееше и както винаги в единадесет и половина вратата на столовата се отваряше и Димов с усмивка казваше:

— Заповядайте да хапнем, господа!

Както по-рано Олга Ивановна търсеше велики хора, намираше, не се задоволяваше и отново търсеше. Както по-рано тя всеки ден се връщаше късно нощем, но Димов вече не спеше както миналата година, а седеше в кабинета си и нещо работеше. Той си лягаше към три часа и ставаше в осем.

Една вечер, когато тя се готвеше за театър застанала пред огледалото, в спалнята влезе Димов с фрак и с бяла връзка. Той кротко се усмихваше и както по-рано радостно гледаше жена си право в очите. Лицето му сияеше.

— Преди малко защитавах дисертация — каза той, като сядаше и поглаждаше коленете си.

— Защити ли я? — попита Олга Ивановна.

— Охо! — засмя се той и проточи врат, за да види в огледалото лицето на жена си, която продължаваше да стои с гръб към него и да оправя прическата си. — Охо! — повтори той. — Знаеш ли, много е възможно да ми предложат приватдоцентура^[3] по обща патология. На такава ми мирише.

По блаженото му сияещо лице се виждаше, че ако Олга Ивановна споделеше с него радостта и възторга му, той би ѝ простил всичко — и настоящето, и бъдещето, и всичко би забравил, но тя не разбираше какво значи приватдоцентура и обща патология, освен това се страхуваше да не закъснее за театър и нищо не каза.

Той поседя две минути, виновно се усмихна и си излезе.

[1] „Не съм виждал...“ — цитат от стихотворението на Н. А. Некрасов „Размишления пред парадния вход“, станало през 60-те години на XIX в. популярна песен. ↑

[2] В. Д. Поленов (1844–1927) — руски художник передвижник.

↑

[3] Приватдоцент — хоноруван доцент в царска Русия. ↑

ГЛАВА 7

Това беше един крайно тревожен ден. Димов имаше силно главоболие; сутринта не пи чай, не отиде в болницата и през цялото време лежа в кабинета на отоманката. Олга Ивановна, както обикновено, след дванадесет отиде при Рябовски да му покаже своя етюд *nature morte* и да го попита защо вчера не е дошъл. Етюдът ѝ се струваше жалък и тя го беше нарисувала само за да има още един предлог да иде при художника.

Влезе, без да позвъни, и когато си събуваше шушоните във вестибюла, чу как в ателието някой тихо притича, по женски шумолейки с рокля, и когато побърза да надникне в ателието, видя само как край от кафява пола се мярна за миг и изчезна зад голямата картина, покрита заедно с триножника до пода с черен коленкор. Нямаше никакво съмнение — криеше се жена. Колко често самата Олга Ивановна бе намирала убежище зад тази картина! Рябовски, очевидно смутен, сякаш се учуди, че е дошла, протегна към нея ръце и каза с пресилена усмивка:

— А-а-а-а! Много се радвам да ви видя. С какво ще се похвалите?

Очите на Олга Ивановна се напълниха със сълзи. Беше ѝ срамно, мъчно и тя и за милиони не би се съгласила да говори в присъствието на чужда жена, съперница, лъжкиня, която стоеше сега зад картината и навярно злорадо се хилеше.

— Донесох един етюд... — каза тя плахо, с тъничко гласче, и устните ѝ затрепераха — *nature morte*.

— А-а-а... етюд ли?

Художникът взе етюда и като го разглеждаше някак машинално, отиде в другата стая.

Олга Ивановна покорно вървеше след него.

— *Nature morte*... екстра сорт — мърмореше той, търсейки рима, — курорт... спорт... корт...

В ателието се чува бързи стъпки и шумолене на рокля. Значи тя си отиде. На Олга Ивановна ѝ се искаше силно да извика, да удари художника по главата с нещо и да се махне, но нищо не виждаше от сълзите, беше смазана от своя срам и се чувстваше вече не Олга Ивановна и не художничка, а дребна буболечка.

— Уморен съм... — с отпаднал глас изрече художникът, като гледаше етюда и разтърсваше глава, за да се пребори с дрямката. — Това е мило наистина, но и днес етюд, и миналата година етюд, и след месец пак ще има етюд... Как не ви омръзна? На ваше място бих зарязал живописата и сериозно бих се заел с музика или с нещо друго. Та вие не сте художничка, а музикантка. Да знаете само как съм уморен! Ей сега ще кажа да донесат чай... А?

Той излезе от стаята и Олга Ивановна чуваше как нещо нарежда на лакея. За да не се сбогува, да не се обяснява и главно да не се разплаче, още преди да се върне Рябовски, бързо изтича във вестибюла, обу си шушоните и излезе. Тук тя леко въздъхна и се почувства завинаги свободна и от Рябовски, и от живописата, и от тежкия срам, който така я потискаше в ателието. Всичко е свършено!

Отиде при шивачката, после при Барнай^[1], който едва вчера се беше върнал, от Барнай — в книжарницата за ноти и през цялото време си мислеше как ще напише на Рябовски студено, сурово, изпълнено с достойнство писмо и как през пролетта или лятото ще замине с Димов за Крим, ще се освободи там окончателно от миналото и ще започне нов живот.

След като се върна къщи вечерта, без да се преоблича, седна в гостната да съчинява писмото. Рябовски ѝ беше казал, че не е художничка, и сега за отмъщение щеше да му пише, че той всяка година рисува едно и също, всеки ден говори едно и също, че тъпче на едно място и че от него няма да излезе нищо друго освен това, което вече е. Искаше ѝ се да пише също, че той много дължи на нейното благотворно влияние и ако постъпва лошо, то е само защото нейното влияние се парализира от разни двусмислени особи, като тая, която днес се криеше зад картината.

— Мила — извика Димов от кабинета, без да отваря вратата. — Мила.

— Какво искаш?

— Мила, не влизай при мене, а само се приближи до вратата. Виж какво... Преди три дни се заразих в болницата от дифтерит и сега... не съм добре. Прати по-бързо да извикат Коростельов.

Олга Ивановна винаги наричаше мъжа си, както и всичките си познати мъже, не по име, а по фамилия; неговото име Осип не ѝ харесваше, защото напомняше Гоголевия Осип^[2] и каламбура: „Осип хрипти, а Архип спи“^[3]. Но сега тя извика:

— Осип, това не може да бъде!

— Прати да го повикат! Не съм добре... — каза Димов зад вратата и се чу как той отиде до отоманката и легна. — Повикай го — глухо се чу гласът му.

„Но какво става? — помисли си Олга Ивановна, изстивайки от ужас. — Та това е опасно!“

Без да има нужда, взе свещта и отиде в спалнята и в тоя миг, докато мислеше какво трябва да прави, без да иска, се погледна в огледалото. С това бледо, уплашено лице, с тоя жакет с буфан ръкави, с тия жълти волани на гърдите и с необикновената посока на райетата на полата тя се видя страшна и отвратителна. Изведнъж до болка ѝ стана мъчно за Димов, за безграничната му любов към нея, за младия му живот и дори за тая негова осиротяла постеля, в която той отдавна вече не спеше, и си спомни вечната му кротка, покорна усмивка. Тя горчиво заплака и написа на Коростельов писмо, с което го молеше да дойде. Беше два часа през нощта.

[1] Лудвиг Барнай (1842–1924) — немски артист, гастролирал с голям успех в Русия през 1890 г. ↑

[2] Гоголевиет Осип — слугата на Хлестаков от комедията на Гогол „Ревизор“. ↑

[3] На руски: „Осип охрип, а Архип осип“. ↑

ГЛАВА 8

Когато в осем часа сутринта Олга Ивановна излезе от спалнята с натезжала от безсъние глава, невчесана, погрозняла, с виновен израз на лицето, покрай нея във вестибюла мина някакъв господин с черна брада, очевидно лекар. Миришеше на лекарства. До вратата на кабинета стоеше Коростельов и с дясната ръка сучеше левия си мустак.

— Извинявайте, но няма да ви пусна при него — мрачно каза той на Олга Ивановна. — Може да се заразите. И всъщност няма какво да правите там. Той и без това бълнува.

— Наистина ли е дифтерит? — попита шепнешком Олга Ивановна.

— Тези, които наистина ритат срещу ръжена, трябва да се дават под съд — измърмори Коростельов, без да отговори на въпроса на Олга Ивановна. — Знаете ли от какво се е заразил? Във вторник е изсмукал с тръбичка дифтеритните налепи на едно момче. А защо? Глупаво... Ей така на, без да му мисли...

— Опасно ли е? Много ли? — попита Олга Ивановна.

— Да, казват, много тежка форма. Всъщност трябва да се повика Шрек.

Доиде един дребничък червенокос човек с дълъг нос и с еврейски акцент, после един висок, прегърбен, рошав, който приличаше на протодякон; сетне един млад, много пълен, червендалест, с очила. Лекарите идваха да дежурят при своя колега. След като мина дежурството на Коростельов, той не си отиде къщи, а остана и като сянка бродеше из всички стаи. Прислужницата поднасяше чай на лекарите, често тичаше до аптеката и нямаше кой да разтреби къщата. Беше тихо и тъжно.

Олга Ивановна седеше в спалнята и мислеше, че Бог я наказва, задето бе лъгала мъжа си. Едно мълчаливо, безропотно, странно същество, обезличено от своята кротост, безхарактерно, слабо от излишна доброта, безмълвно страдаше някъде там в кабинета на

дивана и не се оплакваше. Ако се бе оплакало поне в бълнуването си, лекарите щяха да научат, че тук не е виновен само дифтеритът. Да бяха попитали Коростельов: той знае всичко и не току-така гледа жената на приятеля си с такива очи, сякаш тъкмо тя е най-главната, истинската злодейка и дифтеритът е само неин съучастник. Тя вече не помнеше нито лунната вечер на Волга, нито любовните обяснения, нито поетичния живот в селската колиба, а помнеше само едно, че заради един неин каприз, от разглезеност, цялата от глава до пети е омазана с нещо мръсно, лепкаво, което вече никога не може да се измие...

„Ах, колко страшно лъгах! — мислеше тя, като си спомняше за неспокойната любов с Рябовски. — Проклето да е всичко!...“

В четири часа обядва с Коростельов. Той нищо не яде, пиеше само червено вино и се мръщеше. И тя нищо не яде. Ту мислено се молеше и даваше обещание пред Бога, че ако Димов оздравее, отново ще го обикне и ще му бъде вярна жена, ту когато за миг се забравяше, гледаше Коростельов и си мислеше: „Нима не е скучно да бъдеш обикновен, с нищо незабележим, неизвестен човек, при това с такова спаружено лице и лоши маниери?“ Ту ѝ се струваше, че Бог ей сега ще я убие за това, че от страх да не се зарази, нито веднъж още не бе влязла в кабинета на мъжа си. А изобщо беше обзета от тъпото, тъжно чувство и увереността, че животът вече е погубен и че с нищо не може да се поправи...

Следобед се смрачи. Когато Олга Ивановна влезе в гостната, Коростельов спеше на кушетката, сложил главата си на копринената възглавница, бродирана със сърма. „Кхи-пуа... — хъркаше той — кхи-пуа“.

И лекарите, които идваха да дежурят и си отиваха, не забелязваха безпорядъка. Това, че чужд човек спеше в гостната и хъркаше, етюдите по стените, чудатата обстановка, както и че домакинята беше невчесана и нехайно облечена — всичко това сега не будеше ни най-малък интерес. Един от лекарите, без да иска, се засмя за нещо и този смях прозвуча някак странно и плахо, дори стана страшно.

Когато Олга Ивановна влезе веднъж в гостната, Коростельов вече не спеше, а седеше и пушеше.

— Той има дифтерит в носната кухня — каза той полугласно. — И сърцето вече не го бива. Всъщност работата е лоша.

— Ами пратете да повикат Шрек — каза Олга Ивановна.

— Идва вече. Тъкмо той забеляза, че дифтеритът е минал и в носа. Какво може да направи Шрек. Всъщност какво като е Шрек. Той е Шрек, аз съм Коростельов — и нищо повече.

Времето течеше ужасно бавно. Олга Ивановна лежеше облечена в неоправеното от сутринта легло и дремеше. Струваше ѝ се, че цялата квартира, от пода до тавана, е изпълнена с огромно парче желязо и че ако желязото бъде изнесено навън, на всички ще им стане весело и леко. Като се разсъни, си спомни, че това не е желязо, а болестта на Димов...

„Nature morte, курорт... — мислеше си тя и отново се унасяше — спорт... корт... Ами Шрек? Шрек, ек, век... крек... А къде са сега моите приятели? Знаят ли те за нашето нещастие? Господи, спаси ме... избави ме! Шрек, век...“

И отново желязото... Времето се точеше бавно, а часовникът на долния етаж биеше често. И непрекъснато се звънеше, идваха лекари... Влезе прислужницата с празна чаша на подноса и попита:

— Госпожо, да оправя ли леглото?

И като не получи отговор, излезе. Долу удари часовникът; присъни ѝ се дъждът на Волга и отново влезе някой в спалнята, изглежда, външен човек. Олга Ивановна скочи и позна Коростельов.

— Колко часа е? — попита тя.

— Към три.

— Как е?

— Как! Дойдох да ви кажа: свършва...

Той изхлипа, седна на кревата до нея и избърса сълзите си с ръкава. Тя не можа да разбере веднага, но цялата изстина и започна бавно да се кръсти.

— Свършва... — повтори той с тънък глас и отново изхлипа. — Умира, защото пожертва себе си... Каква загуба за науката! — каза той с болка. — В сравнение с нас той беше велик, необикновен човек! Каква дарба! Каква надежда беше за всички ни! — продължаваше Коростельов, кършейки ръце. — Господи Боже мой, той беше такъв учен, какъвто сега със свещ да търсиш, не можеш да намериш. Оска Димов, Оска Димов, какво направи ти! Ах, ах, Боже мой!

Коростельов закри в отчаяние с две ръце лицето си и поклати глава.

— А каква нравствена сила! — продължи той, като се озлобяваше все повече и повече срещу някого. — Добра, чиста, любеща душа — не човек, а стъкло! Служи на науката и умря за науката! А как работеше, като вол, денонощно, никой не го щадеше, и младият учен, бъдещият професор, трябваше да си търси частна практика и нощем да се занимава с преводи, за да плаща ей за тия... мръсни парцали!

Коростельов погледна с омраза Олга Ивановна, сграбчи чаршафа с две ръце и сърдито го дръпна, сякаш той беше виновен.

— И той не се щадеше, и другите не го щадяха. Ех, какво да приказваме всъщност!

— Да, рядък човек! — каза някой басово в гостната.

Олга Ивановна си спомни целия живот с него от началото до края с всички подробности и изведнъж осъзна, че това беше наистина необикновен, рядък и в сравнение с онези, които познаваше, велик човек. И като си спомни как се отнасяха с него покойният ѝ баща и всичките негови колеги лекари, тя разбра, че всички те са виждали в него бъдеща знаменитост. Стените, таванът, лампата и килимът на пода ѝ замигаха подигравателно, сякаш искаха да ѝ кажат: „Изпусна го! Изпусна го!“ Тя с плач изскочи от спалнята, притича през гостната покрай някакъв непознат човек и се втурна при мъжа си. Той лежеше неподвижно на отоманката, покрит до кръста с одеяло. Лицето му страшно се беше смъкнало и имаше пепелявожълт цвят, какъвто никога нямат живите; и само по челото, по черните вежди и по познатата усмивка човек можеше да познае, че това е Димов. Олга Ивановна бързо опипа гърдите, челото и ръцете му. Гърдите му бяха още топли, но челото и ръцете бяха неприятно студени. А полуотворените му очи гледаха не Олга Ивановна, а одеялото.

— Димов! — повика го силно тя. — Димов!

Искаше да му обясни, че онова е било грешка, че не всичко е загубено, че животът още може да бъде прекрасен и щастлив, че той е рядък, необикновен, велик човек и че тя цял живот ще благоговее пред него, ще се моли и ще изпитва свещен страх...

— Димов! — викаше го тя, разтърсваше рамото му и не вярваше, че той никога вече няма да се събуди. — Димов! Чуваш ли, Димов!

В гостната Коростельов казваше на прислужницата:

— Какво има за питане? Вървете в църквата и там ще попитате къде е приютът за стари жени. Те ще го измият и ще го облекат — ще направят всичко, каквото е нужно.

1892

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.